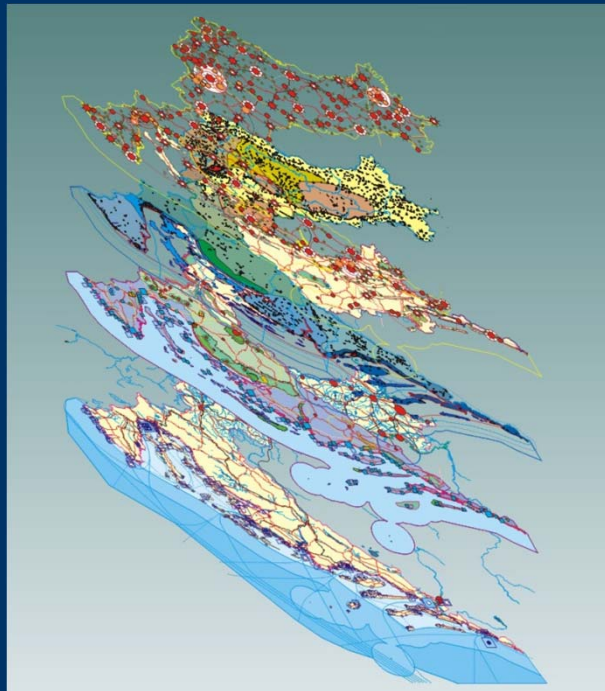

Stjepo Butijer, dipl.inž.arh.

Predsjednik Savjeta za prostorno uređenje Države

UVODNI REFERAT

objašnjava:

Ulogu Savjeta za prostorno uređenje Države kao spona politike i struke
te sustav prostornog uređenja Hrvatske, koncepciju, zaštitu, vrijednovanje,
razvojna i planska usmjerenja prostora i

Savjet prostornog uređenja Države

Kao prvo, želio bih Vas ukratko upoznati s radom Savjeta za prostorno uređenje Države. Savjet je osnovan odlukom Vlade RH, 2004.g. , uglavnom, u cilju osiguranja uvjeta za ravnomjerniji prostorni razvoj Države te stručne i znanstvene utemeljenosti dokumenata prostornog uređenja. Članove i predsjednika Savjeta imenuje Vlada RH iz redova znanstvenih, stručnih, javnih i drugih djelatnika te sadašnjih tijela državne uprave nadležnih za pojedina područja od utjecaja na prostorno uređenje. Savjet ima devet članova, uključujući i predsjednika, (arhitekti, urbanisti, sociolozi, konzervatori i dr.).

U prethodnom mandatu član Savjeta, a ujedno predsjednik, bio je gosp. Jerko Rošin.

Uglavnom, Savjet je spona – „most“ između struke i politike u planiranju Strategije prostornog razvoja kako bi se dobio uravnoteženiji razvoj regija kroz izradu prostorno planske dokumentacije.

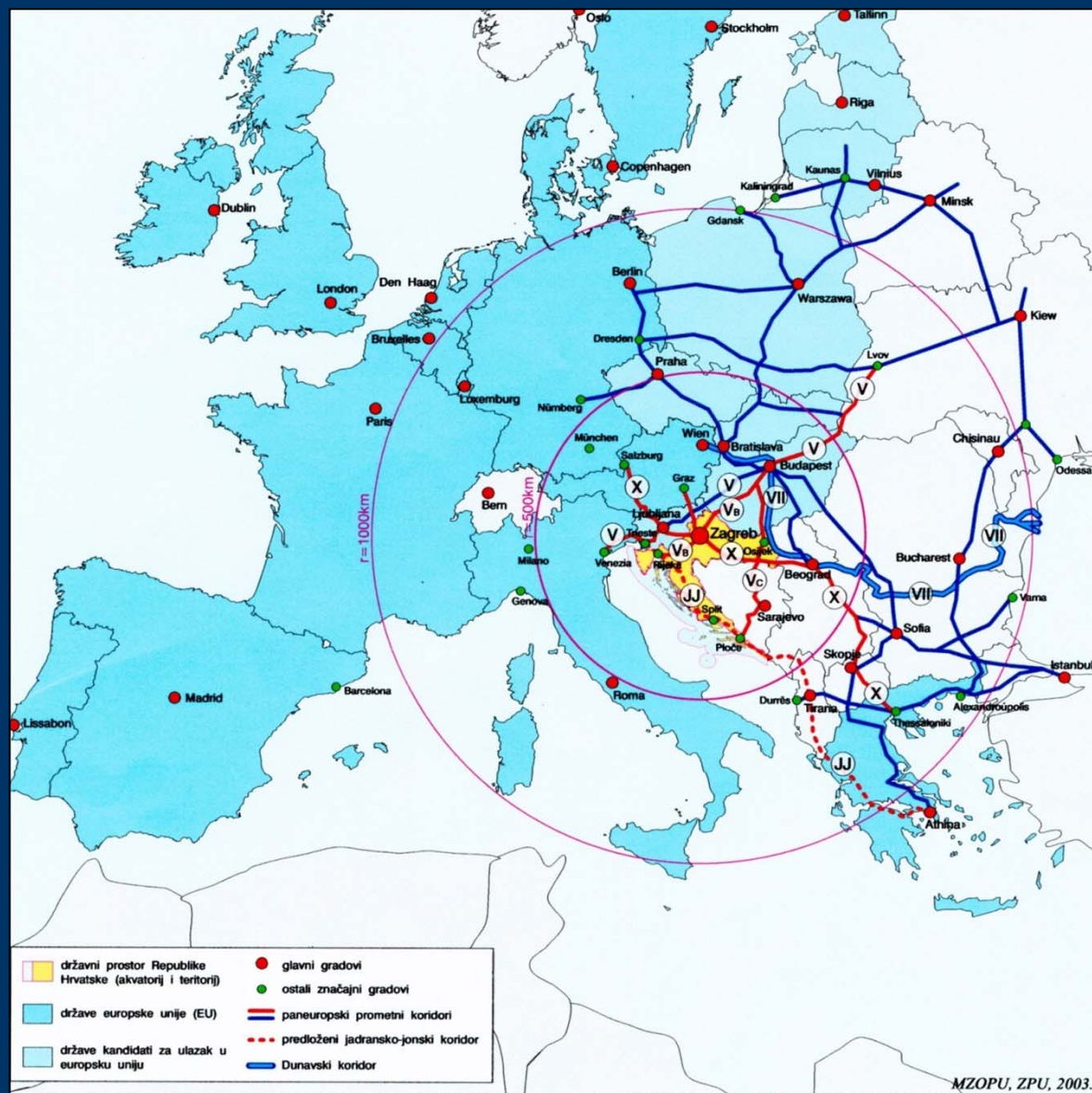
Hrvatski prostor, sustavi planiranja, zaštite, vrijednovanja,

Prije dvadesetak godina Republika Hrvatska je postala novi međunarodni i pravni subjekt te kao suverena država samostalno usmjerava prostorni razvitak, uređenje, korištenje i zaštitu prostora.

Promjenjene geopolitičke prilike u ovom dijelu Europe (političke, društvene, gospodarske) usmjeravaju novu politiku razvoja i strategije prostornog uređenja. On se temelji na utvrđivanju vlastitih vrijednosti, potreba i mogućnosti, a posebno na povezivanju Hrvatske sa svojim europskim okruženjem jer ima povoljan prometno-geografski položaj na pravcima povezivanja Zapadne i Srednje Europe s Jugoistočnom Europom i Bliskim Istokom te pripadnost Srednjeeuropskom, Podunavskom i Mediteranskom prostorno-razvojnom ekološkom sustavu.

7. SVJETSKI FORUM GLOBALNIH PARLAMENTARACA ZA HABITAT

HRVATSKI PROSTOR, SUSTAVI PLANIRANJA, ZAŠTITE, VRIJEDNOVANJA,

SVIBANJ 2011.

7. SVJETSKI FORUM GLOBALNIH PARLAMENTARACA ZA HABITAT

HRVATSKI PROSTOR, SUSTAVI PLANIRANJA, ZAŠTITE, VRIJEDNOVANJA,

SVIBANJ 2011.

Hrvatska je relativno mala zemlja (56.609 km² površine, oko 4.600.000 stanovnika), a ubraja se u red srednjih (možda i rjeđe) naseljenih europskih zemalja (~ 82 st./km²).

Posebnim vrijednostima hrvatskog područja smatraju se : zaštićena područja (38 prirodnih cjelina, 7 nacionalnih parkova, 6 parkova prirode), graditeljska baština (4600 spomenika, 87 nulte kategorije), razvedena obala i otoci (razvedena obala s otocima 5856 km dužine te 1185 otoka) te ostali prirodni resursi: prirodne šume, velike biološke raznolikosti, nezagađena tla, poljoprivredno zemljište, pitke vode, termalni izvori, kultivirani krajobraz i dr.

Tema:

Zaštita prirodne i graditeljske baštine

Sintezni prikaz

Godina podataka - stanje - planirano:

1997. i 2005.

Kartografski prikaz:

45-08

Izvori podataka:

Suradnja - prilog: Državna uprava za zaštitu kulturne

i prirodne baštine, 1995. (GIS-digitalna obrada) i Zakon o izmjenama Zakona o proglašenju NP (NN, br.13/97 i 15/97) Zagreb, srpnja 1997.

S obzirom na položaj Hrvatske i mogućnosti razvoja, prirodne vrijednosti, nameću nam se osnovni ciljevi i usmjerenja prostornog razvoja i to; osnažiti prostorno razvojnu strukturu Države, povećati vrijednost i kvalitetu prostora i okoliša, racionalno koristiti i zaštititi nacionalna dobra, uvažiti zajednička obilježja i osobitosti prostora, razvijati infrastrukturne sustave, osigurati učinkovitost sustava prostornog uređenja, usmjeriti prostorno-razvojne prioritete.

Kako bi se postigli navedeni ciljevi treba pažljivo analizirati: prostor i okoliš, stanovništvo (broj, struktura, raspodjela), mrežu ljudskih naselja, povezanost pojedinih područja države – infrastruktura, gospodarske jedinice razmještene u prostoru (proizvodnja, usluge...), sustave društvenih službi (obrazovanje, kultura, znanost, zdravstvo...), organizaciju države (politička tijela – Sabor, Vlada, Županije i dr.), geopolitički položaj, gospodarsko-strateško opredjeljenje.

Ključnu ulogu s gledišta korištenja prostora Hrvatske imaju poljoprivreda, turizam i industrija, a osobito značenje promet i infrastruktura, posebice vodnogospodarstvo radi višestrukog utjecaja na prostor.

Suvremeni pristup uređenju prostora za sve zemlje svijeta pa i Europe i Hrvatske mora obuhvatiti čitavi prostor i njegovo funkcionalno uređenje te sve pojave okoliša (voda, zrak, atmosfera, tlo, vegetacija i dr.) s osnovnim ciljem postizanja održivog razvoja koji će koristiti postojeći prostor i okoliš tako da ne dođe do njegovog nepovratnog uništenja, već će korištenje neobnovljivih i obnovljivih resursa (uključivši energetske izvore) koristiti tako da se omogući trajan i kvalitetan održivi razvoj i u vrijeme kada će ih koristiti i buduće generacije.

Osnovno polazište suvremenog pristupa usmjeravanja prostornog uređenja je da se ciljevi zaštite prostora i okoliša u polazištima ravnopravno vrednuju s ciljevima razvitka kako bi se u procesu donošenja odluke utvrdilo što se dobija, a što gubi i kako bi se mogao odrediti način ispravljanja eventualnih šteta.

Najbitniji pojmovi planskih postupaka u prostornom razvoju RH:

Prostor i okoliš prirodno je okružje (zrak, tlo, voda, biljni i životinjski svijet) i antropogeno okružje, ono što je stvorio čovjek, gradovi, naselja i dr.

Prostor je ono o čemu ovisi opstanak živih organizama i što utječe na njihov život. Oni se sigurno međusobno sadržajno u potpunosti prožimaju.

U proteklom razdoblju društvenog razvitka nije bila dovoljno razvijena svijest da su prostor i okoliš ograničene i teško obnovljive prirodne datosti.

Tema:

Područja velikih i većih gradova - sukob korištenja i zaštite prostora

Nužna izrada prostornih programa i primjerene dokumentacije prostornog uređenja

Godina podataka - stanje - planirano:

1995. i 2005.

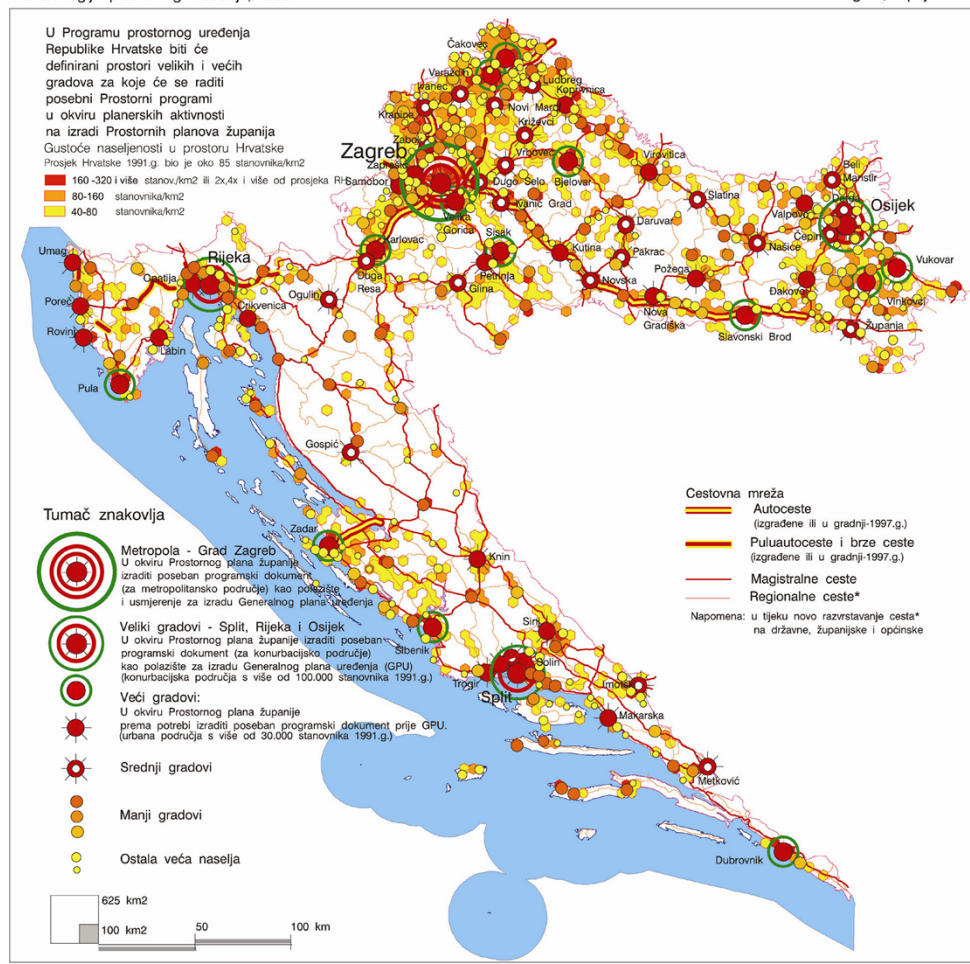
Izvori podataka:

Nekoliko polaznih studija izrađenih
za Strategiju prostornog uređenja, 1995.

Kartografski prikaz:

30-03

Zagreb, srpnja 1997.

Integralno planiranje podrazumjeva horizontalno i vertikalno planiranje prostornog uređenja. Glavni cilj integralnog planiranja jest stvaranje uvjeta za održivi (postojani, trajni, uravnoteženi) razvoj, takav koji prostor i prirodne resurse neće iskoristiti u cjelosti za današnje generacije, nego će budućim generacijama ostaviti u nasljeđe kvalitetan i očuvan prostor i okoliš, nužan za njihov život i razvitak.

Planiranje održivog razvoja

Održivi razvoj počiva na usklađivanju zahtjeva okoliša s poželjnim gospodarskim razvojem i demografskim kretanjima. Preduvjet održivog razvoja je primjena integralnog planiranja koje uključuje društvene, stručne, tehnološke, materijalne i ostale relevantne okolnosti.

Napominjem da je paradigma održivog razvoja davnih godina doživjela međunarodnu afirmaciju na konferenciji Ujedinjenih Naroda o okolišu i razvoju, Rio – 1992.g.

Ni nakon toga velikog summita nije se naslutilo pomirenje između onih koji nisu dosegli ni najnužniji stupanj razvoja i onih koji su toliko razvijeni da misle kako mogu odlučivati o razvoju.

Strategijsko planiranje

Kako bi se izbjegle nepoželjne i stihijske pojave u razvoju jedne države strategijsko planiranje podrazumijeva usmjeravanje na prioritete i kvalitetu ostvarenja, ono uzima u obzir postojeće stanje i mogućnosti, ali se prije svega usmjerava na budućnost predviđajući i moguće promjene tijekom ostvarivanja.

7. SVJETSKI FORUM GLOBALNIH PARLAMENTARACA ZA HABITAT

Tema:

Prostorni plan Republike Hrvatske - iz 1988.g.

Korištenje i namjena prostora

Godina podataka - stanje - planirano:

1985., 2000. i (2015.)

Izvori podataka:

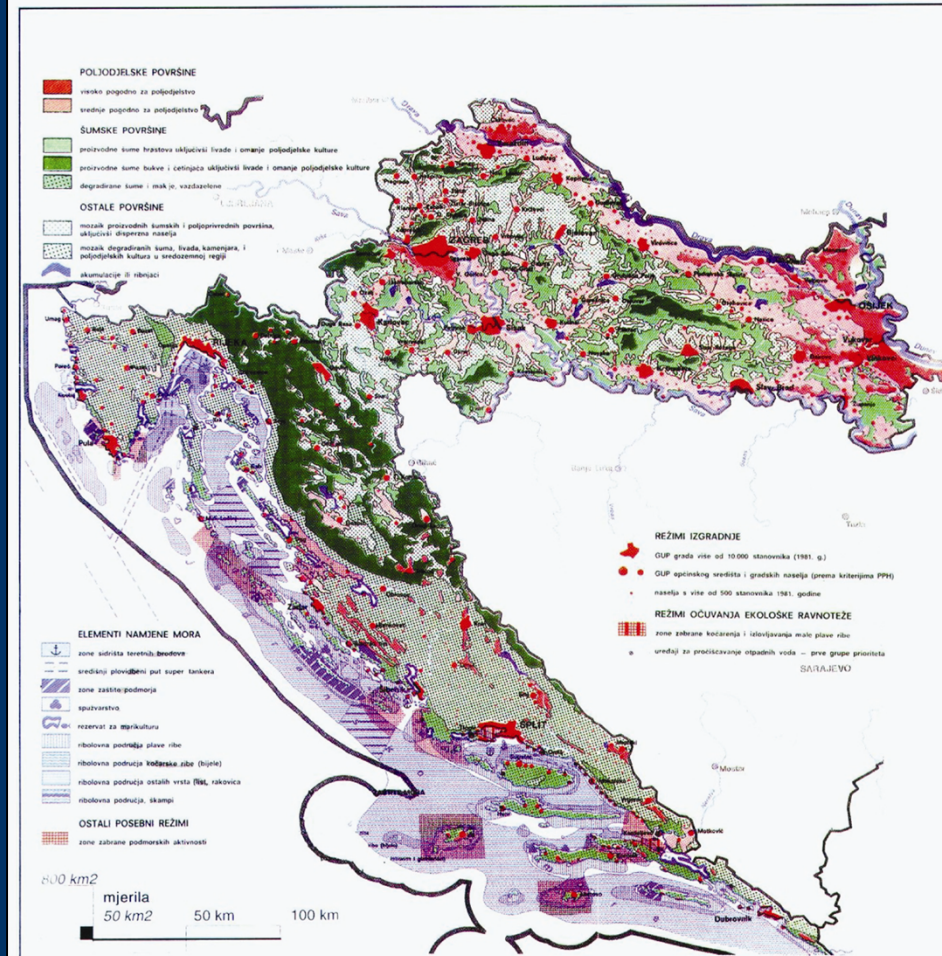
Prostorni plan Hrvatske - 1988.g.

Urbanistički institut Hrvatske - Zagreb i suradničke institucije (Zagreb, Split, Rijeka i Osijek)

Kartografski prikaz:

10-08

Zagreb, srpnja 1997.

NAJBITNIJI POJMOVI PLANSKIH POSTUPAKA U PROSTORNOM RAZVOJU HR

SVIBANJ 2011.

14

Planiranje uređenja prostora

Prostorno planiranje može se smatrati nekom vrstom „mosta“ između strategije općeg razvitka i njezina prostornog i tehničkog oživotvorenja.

Ono je:

- Sveobuhvatno (comprehensive planning), jer utvrđuje i analizira veliki broj podataka o svemu što je u prostoru susretno, jer je usmjereno na utvrđivanje međuuutjecaja makro i mikro razina s naglaskom na društveno gospodarskim čimbenicima.
- Integralno, jer se oslanja na povezivanje prostornog planiranja, zaštite okoliša i gospodarskih čimbenika
- Integrirano, jer naglašava nužnost istovremenog povezivanja planiranja, upravljanja i gospodarenja resursima prostora i okoliša.
- Regulativno, jer teži i usklađivanju funkcija u prostoru.

7. SVJETSKI FORUM GLOBALNIH PARLAMENTARACA ZA HABITAT

Tema:

Urbanizacija u europskim zemljama

Stupanj urbanizacije u 24 odabrane europske zemlje - po skupovima gradova

Godina podataka - stanje:

1991.

Izvori podataka:

Studija:

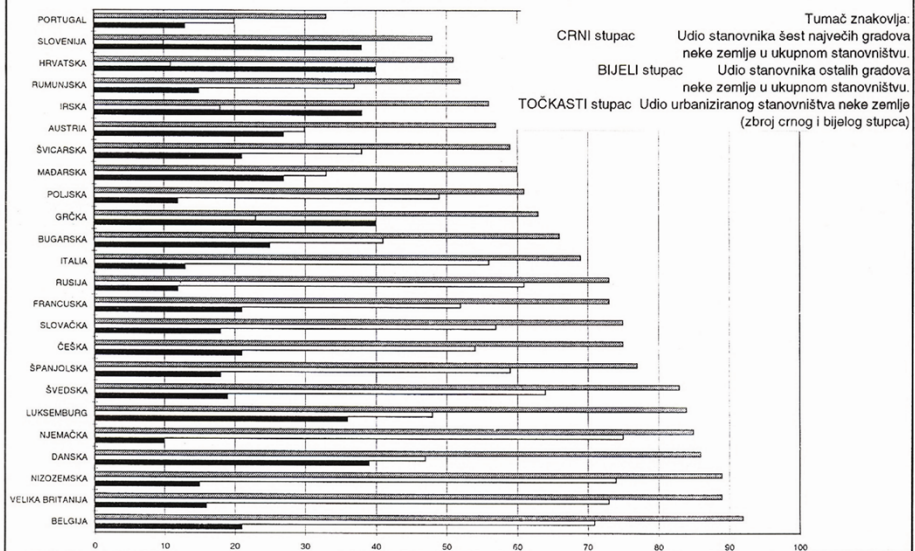
Međuodnosi prostornog uređenja Europe i Hrvatske, 1995.

Kartografski prikaz:

42-05

Zagreb, srpnja 1997.

Napomena - komentar : Definicije gradova i iz njih izračunati % urbanizacije nisu jedinstvene, već je svaka zemlja iskazala podatke prema svojim kriterijima. Republika Hrvatska je iskazala podatke za 218 gradova i naselja gradskog karaktera. UN preporuka je da se stupanj urbanizacije izračunava za gradove s više od 20.000 stanovnika. Prema toj metodi Hrvatska ima oko 46% gradskog stanovništva. Poseban je problem prostorni i statistički obuhvat gradova (istih veličina) u raznim zemljama. Zbog svega naprijed navedenog niže predložene podatke treba i s tih gledišta analizirati.

Redoslijed zemalja prema stupnju urbanizacije

1 BELGIJA	92
2 VELIKA BRITANIJA	89
3 NIZOZEMSKA	89
4 DANSKA	86
5 NJEMAČKA	85
6 LUKSEMBURG	84
7 ŠVEDSKA	83
8 ŠPANJOLSKA	77
9 ČEŠKA	75
10 SLOVAČKA	75
11 FRANCUSKA	73
12 RUSSIA	73
13 ITALIA	69
14 BUGARSKA	66
15 GRČKA	63
16 POLJSKA	61
17 MADARSKA	60
18 ŠVICARSKA	59
19 AUSTRIJA	57
20 IRSKA	56
21 RUMUNJSKA	52
22 HRVATSKA	48
23 SLOVENIJA	48
24 PORTUGAL	33

Redoslijed zemalja prema udjelu stanovništva šest najvećih gradova

1 GRČKA	40
2 HRVATSKA	40
3 DANSKA	39
4 IRSKA	38
5 SLOVENIJA	38
6 LUKSEMBURG	36
7 MADARSKA	27
8 AUSTRIJA	27
9 BUGARSKA	25
10 BELGIJA	21
11 ČEŠKA	21
12 FRANCUSKA	21
13 ŠVICARSKA	21
14 ŠVEDSKA	19
15 ŠPANJOLSKA	18
16 SLOVAČKA	18
17 VELIKA BRITANIJA	16
18 NIZOZEMSKA	15
19 RUMUNJSKA	15
20 ITALIA	13
21 PORTUGAL	13
22 RUSSIA	12
23 POLJSKA	12
24 NJEMAČKA	10

Redoslijed zemalja prema udjelu stanovništva ostalih gradova (7. i dalje)

1 NJEMAČKA	75
2 NIZOZEMSKA	74
3 VELIKA BRITANIJA	73
4 BELGIJA	71
5 ŠVEDSKA	64
6 RUSSIA	61
7 ŠPANJOLSKA	59
8 SLOVAČKA	57
9 ITALIA	56
10 ČEŠKA	54
11 FRANCUSKA	52
12 POLJSKA	49
13 LUKSEMBURG	48
14 DANSKA	47
15 BUGARSKA	41
16 ŠVICARSKA	38
17 RUMUNJSKA	37
18 MADARSKA	33
19 AUSTRIJA	30
20 GRČKA	23
21 PORTUGAL	20
22 IRSKA	18
23 HRVATSKA	11
24 SLOVENIJA	10

Prostorno planiranje i zaštita okoliša

Prostorno planiranje omogućuje preventivno djelovanje pravovremenim planiranjem zaštite okoliša. Uz uobičajenu funkcionalnu podjelu prostora nužno je definirati: prostorne cjeline u kojima se mora energično štititi okoliš, prostore primarne sanacije okoliša, prostorne cjeline pogodne za korištenje pod određenim uvjetima, prostore iz kojih se isključuju daljnje gospodarske aktivnosti.

Uloga Savjeta u pripremi, izradi..... Strategije i razvojnih planova Hrvatske

Savjet za prostorno uređenje Države je učestvovao i izradio niz potrebnih mjera, kriterija i smjernica za ravnomjerniji razvoj i za usklađenost prostornih planova regija.

To se naročito odnosi na:

- Donošenje Uredbe - Zakona o zaštićenom obalnom pojasu (ZOP) – nužna mjera kako bi se očuvao priobalni prostor.
- „Prijedlog potrebnih prioritetnih mjera za unaprijeđenje politike uređenja prostora“ – koje se koristi kod polazišta za Strategiju prostornog razvoja.
- Jedinstvene „Kriterije za planiranje turističkih predjela obalnog područja mora“. To su smjernice za izradu prostornih planova jadranske obale, a ujedno putem njih se provodi kontrola izrade i provedbe prostornih planova.
- „Kriteriji i smjernice za planiranje golfskih igrališta“. Radi aktualnosti i povećanog broja zahtjeva za izgradnjom golfskih igrališta, ovi kriteriji sadrže jedinstvene smjernice, preporuke i mjere za planiranje i izgradnju golfskih igrališta s pratećim objektima za golf i turistički smještaj.

- „Smjernice i kriterije za arhitektonsku vrsnoću građenja“. Ovi kriteriji su vrlo bitni za prostorno planiranje jer Republika Hrvatska intenzivira procese uključivanja u europske i svjetske tijekove na svim poljima pa tako i na polju definiranja i zaokruživanja svojega graditeljskog identiteta, utemeljeno na prostornim vrijednostima i regionalnim arhitektonskim značajkama.
- „Arhitektonske politike“ – arhitektura kao čimbenik nacionalnog razvoja. Cilj je uspostaviti nacionalni program za kvalitetu i kulturu građenja jer to izravno utječe na zdrav i siguran okoliš, zaštitu klime i održivi razvoj energetske učinkovitog okruženja.
- Osamostaljenjem Republike Hrvatske, te u zadnje vrijeme, promjenjenim geopolitičkim prilikama u Europi (političke, društvene, gospodarske) Savjet je počeo izradu polazišta za novu Strategiju prostornog razvoja Hrvatske koja određuje dugoročne zadaće prostornog razvoja, strateška usmjerenja razvoja djelatnosti u prostoru i polazišta za koordinaciju njihovih razvojnih mjera, a sve putem suvremenih metoda koncepata – nekoliko mogućih scenarija koji osim uvjetovanosti mogućnostima prostora moraju biti usklađeni i s financijskim uvjetima provedbe.
- Osnivanje Hrvatskog zavoda za prostorni razvoj koji bi pridonio znanstvenijem i stručnijem pristupu izradi Strategije i razvojnih planova RH, a ujedno pratio, kontrolirao i poticao ravnomjerniji razvoj Države.

Smjernice, sugestije, kritike, prijedlozi,

Svoju ulogu u prostornom razvoju Države shvaćam kao poticaj, usmjerenje i korektiv između struke i politike te usklađanju razvojnih planova, uravnoteženosti, ravnomjernijem i održivom razvoju koji je ustvari preduvjet integralnog planiranja uključivši društvene, stručne, tehnološke, materijalne i druge okolnosti.

Sagledavajući sadašnju situaciju mnogih zemalja u Europskoj uniji, a posebno srednje i jugoistočne Europe gdje pripada i Hrvatska, potrebno je poticati osnovne ciljeve prostornog uređenja, zatim gospodarsko-razvojni okvir koji je određen težnjom da se poveća kvaliteta življenja i uravnoteženi razvoj svih područja Države prilagodi tržišnim uvjetima kako bi se lakše uključili u europske razvojne sustave i svjetsku razmjenu.

U ovom kratkom vremenu pokušat ću iznijeti nekoliko misli, sugestija, smjernica na koje treba obratiti pažnju, a koje su ključne (uz sve ostale) za Strategijsko planiranje u procesu kojim neko društvo može oblikovati svoju budućnost. Uz to, napominjem da je 20/21 stoljeće opterećeno golemim napretkom, rastom proizvodnje, stanovništva i tehničkog društva kao strahovima za trajnu reprodukciju.

